

УДК 343.452

Максим ДУМА

Національний університет “Львівська політехніка”,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
maksym.duma.mpvpr.2024@lpnu.ua
ORCID: 0009-0002-2822-114X

Олена КОВАЛЬЧУК

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
olena.b.kovalchuk@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-5547-1625

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ПРО ХІД ТА РЕЗУЛЬТАТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2024.44.043>

© Дума М., Ковальчук О., 2024

Анотація. В статті акцентується увага на недоліках чинного законодавства України щодо інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень в Україні.

Зокрема, звертається увага на те, що практика розмиття облич на фотографіях або відео не завжди забезпечує належний захист від ідентифікації, особливо коли в розпорядженні є додаткова інформація. Суб’єктивний характер впізнання особи робить питання анонімності ще більш складним. Це вимагає від законодавця і правоохоронних органів пошуку нових підходів та рішень для захисту персональних даних. Повне розмиття зображення підозрюваного чи обвинуваченого на фотографії може бути більш ефективним способом захисту його права на приватне життя та презумпції невинуватості. Такий підхід мінімізує ризик ідентифікації. Однак, виникає питання про доцільність публікації такої фотографії, яка не матиме жодної інформаційної цінності. Втім, захист приватного життя має стати пріоритетом для удосконалення чинного законодавства України.

Застосування принципу презумпції невинуватості повинно перетворитися з декларативних згадок на суворе його дотримання, адже одночасно з непомітними повідомленнями суспільство отримує односторонню інформацію, побудовану на позиції обвинувачення, що в подальшому підриває довіру не лише до судової влади, а й до самих цих

органів. Випадки недоречних текстів та стигматизації осіб, щодо яких здійснюється кримінальне провадження вказують на необхідність посилення контролю за дотриманням принципу презумпції невинуватості.

Висловлюється думка, що існує критична потреба в актуалізації законодавства і практики у сфері інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень в Україні з метою ефективного захисту персональних даних і гідності людини та лише інтегрований підхід, який включає правові, технологічні та етичні аспекти, дозволить досягти необхідного рівня захисту прав людини в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформування суспільства; кримінальне провадження; досудове розслідування; конфіденційна інформація; персональні дані; людська гідність; презумпція невинуватості.

Постановка проблеми. Одним з найголовніших чинників забезпечення швидкого, повного та загалом ефективного досудового розслідування є недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування. Це обмеження є ключовим для забезпечення конфіденційності кримінального процесу, захисту прав та інтересів усіх учасників кримінального процесу, а також для здійснення справедливого правосуддя. При цьому, важливо врахувати, що недопустимість розголошення відомостей не виключає необхідності інформування громадськості про кримінальні провадження в тих межах, що не зашкодять досудовому розслідуванню. Баланс між принципами конфіденційності та відкритості діяльності правоохоронних органів є важливим з міркувань підтримки довіри та контролю до цих органів.

Водночас ще важливішим є дотримання форми і способу такого інформування, забезпечуючи повагу до прав і свобод підозрюваних та обвинувачених, зокрема повагу до людської гідності, презумпцію невинуватості, недоторканність приватного життя та недопущення негативного впливу на судовий процес та суспільну думку.

Поточні практики висвітлення інформації про хід та результати досудових розслідувань, особливо затримань, неналежне блюрування облич затриманих, публікації відео із застосуванням сили щодо затриманих, відео житла затриманих, а також стверджувальна форма про порушення в описах до публікацій оприлюднених на у соцмережах та на офіційних веб-сайтах правоохоронних органів, підкреслюють необхідність пошуку ще балансу між правом суспільства на інформацію про хід та результати кримінальних проваджень та правами підозрюваних та обвинувачених.

Аналіз дослідження проблеми. Окремі аспекти питання інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень в Україні досліджували І. Гловюк, В. Жукова, О. Хабло, Т. Фулей, Є. Дехтярьов, О. Іващенко та інші.

Метою статті є дослідження проблемних питань інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень в Україні, які виникають на практиці.

Виклад основного матеріалу. Частина друга статті 34 Конституції України передбачає, що вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір має право кожен [1]. При цьому право на інформацію забезпечується: обов'язком органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформувати про прийняті рішення та діяльність; створенням у державних органах спеціальних інформаційних служб чи систем, які б забезпечували доступ до інформації; вільним доступом суб'єктів інформаційних відносин до статистичних даних, архівних, музейних і бібліотечних фондів; створенням механізму здійснення права на інформацію; здійсненням державного контролю за додержанням

законодавства про інформацію; встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію [2, с. 248–249].

Відтак, якщо проаналізувати закони, які врегульовують діяльність Національної поліції України [3], Державного бюро розслідувань [4], Служби безпеки України [5], Бюро економічної безпеки України [6] та Національного антикорупційного бюро України [7] щодо забезпечення постійного інформування громадськості про їх діяльність, можна зауважити, що законотворча техніка вичерпує себе на рівні одноманітних загальних формулювань про принципи та обов'язок регулярного інформування, відсутність конкретизованих процедур щодо механізмів їх реалізації щодо діяльності у сфері досудового розслідування залишає широкий простір для свавільного тлумачення посадовими особами органів досудового розслідування. З-поміж усіх цих законів лише Закон України “Про Бюро економічної безпеки” відсилає до статті 222 Кримінального процесуального кодексу України та зазначає про виключні випадки оприлюднення інформації про хід досудового розслідування.

Інформаційна діяльність у сфері досудового розслідування органів прокуратури є більш врегульованою, а саме Законом України “Про прокуратуру”, та наказом Офісу Генерального прокурора “Про організацію інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури” (далі – Наказ), де серед іншого закріплено, що інформація про діяльність прокуратури оприлюднюється в загальнодержавних та місцевих друкованих медіа і на офіційних веб-сайтах органів прокуратури [8]. За наявності подій, що набули значного суспільного значення або резонансу надавати офіційні коментарі щодо встановлених обставин, положень законодавства та вжитих заходів [9].

Крім того, згідно з пунктом 1.7 Наказу інформацію про результати досудового розслідування у кримінальних провадженнях оприлюднювати з додержанням вимог статті 222 Кримінального процесуального кодексу України. Не дозволено допускати поширення даних про особу підозрюваного, обвинуваченого або підсудного до набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього, а стосовно потерпілого – без його згоди [9].

У словосполученні “даних про особу підозрюваного, обвинуваченого або підсудного”, слово дані (від лат. data множина, від лат. datum – “(щось) дане”, від лат. dare – “давати”, “щось дане”) – розглядається, як багатоаспектне, багатозначне поняття; у різних суспільних відносинах має різний науково формалізований зміст та сутність (в окремих випадках застосовне як синонім до подібних за змістом термінів “інформація”, “відомості”, “повідомлення” тощо) [10, с. 9]. Закон України “Про інформацію” визначає інформацію, як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [11]. Отже, слово “дані” належить не лише до персональних даних, а до будь-якої інформації.

Чинне законодавство органам прокуратури забороняє публікувати ані знеособлені, ані заблюрені відомості, жодну інформацію про підозрюваних та обвинувачених. Такий висновок узгоджується і з врахуванням пункту 1.6 Наказу, де закріплений обов'язок запобігати поширенню інформації, яка містить конфіденційні відомості, стосовно яких законодавством встановлено особливий порядок захисту.

Щодо дотримання вимог 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі- КПК України). Стаття 222 КПК України передбачає, що відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим. Слідчий, прокурор попереджає осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування, у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу. Кримінальна відповідальність встановлена за незаконне розголошення відомостей досудового розслідування [12]. Кримінальна відповідальність слідчих та прокурорів, незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в досудовому розслідуванні, передбачена частиною 2 статті 387 Кримінального кодексу України (далі – КК України) за незаконне розголошення даних досудового розслідування [13].

Є. В. Дехтярьов звертає увагу на ч. 1 ст. 222 КПК України, яка передбачає, що відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого та прокурора і в тому обсязі, у якому вони визнають можливим. Може здатися, що за таких умов слідчий наділяється нічим не обмеженим правом розголошувати дані досудового розслідування. Проте системне тлумачення зазначеної норми разом із ч. 2 ст. 222 КПК України свідчить, що право контролювати факти та обсяги розголошення даних слідства може реалізовуватися представниками сторони обвинувачення лише по відношенню до осіб, які беруть або взяли участь у досудовому розслідуванні. Безпосередньо ж слідчий (прокурор) у частині визначення власних повноважень на розголошення даних досудового розслідування повинен керуватися не відсутністю певної заборони, а наявністю відповідного дозволу. Такий підхід прямо визначається базовим принципом правового регулювання публічних відносин “заборонено все, що не дозволено законом”. Отже, слідчий має право розголошувати дані досудового розслідування тільки у випадках передбачених законом, проте, законодавець не наділяє жодного співробітника правоохоронних органів правом надавати дозвіл на розголошення даних досудового розслідування, адресатом якого є стороння до кримінального провадження особа [14, с. 67–68]. Тож, враховуючи також, що при здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить КПК України, поширення слідчим чи прокурором даних досудового розслідування особам, які не мають відношення до кримінального провадження, зокрема працівникам інформаційних відділів чи то з дозволом на їх розголошення, чи то без такого тягне кримінальну відповідальність передбачену ч. 2 ст. 387 КК України.

Насправді, проблема в тому, що органи, які мали б охороняти таємницю досудового розслідування, самі є її найбільшим порушником. Парадоксальна ситуація виникає, коли громадянин розголошує дані – це кримінальне правопорушення, тоді як коли правоохоронні органи роблять те ж саме – це відкритість і прозорість.

До того ж, ч. 3 ст. 387 КК України встановлює відповідальність за розголошення даних досудового розслідування, вчинене прокурором, слідчим, якщо розголошені дані ганьблять людину, принижують її честь і гідність [13]. Практика Європейського суду з прав людини поведження вважає принизливим, якщо воно принижує або зневажає людину, демонструє відсутність поваги до її людської гідності або применшує її, або пробуджує почуття страху, страждання чи неповноцінності, здатне зламати моральний і фізичний опір особи. Може бути достатнім, щоб жертва була принижена у своїх власних очах, навіть якщо не в очах інших. Насамкінець, хоча питання про те, чи було метою поведження принизити, чи принизити жертву, є фактором, який слід брати до уваги, відсутність будь-якої такої мети не може остаточно виключити факт порушення [15].

Тому, вважаємо протиправним і такими, що принижують гідність публікації осіб в наручниках; публікації, які демонструють застосування сили; публікації оголених осіб, публікації, де особи стоять на колінах чи лежать та публікації в інших принизливих умовах.

Ще одним важливим аспектом є те, що відповідно до статті 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Також не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди [1].

Конституційний Суд України зазначає, що інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) – це будь-які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Така інформація про фізичну особу та членів її сім'ї вважається конфіденційною і може бути поширена тільки за їх згодою, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [16]. До того ж Європейський суд з прав людини підкреслював, що концепція приватного життя включає елементи, пов'язані з правом особи на своє зображення, і що публікація фотографії підпадає під сферу приватного життя [17].

Так, у справі № 686/14806/22 позивач звернувся до суду з позовом до Головного управління Національної поліції України в Хмельницькій області про визнання недостовірною та спростування інформації, стягнення моральної шкоди. В обґрунтування позовних вимог позивач вказав, що Головне управління Національної поліції України в Хмельницькій області розмістило на своїй офіційній сторінці у соціальній мережі Facebook допис про те, що він, начебто, разом із двома змовниками пограбував 43-річного місцевого жителя м. Хмельницький. Вважав порушення презумпції невинуватості, адже передчасно названо його злочинцем. Про таке трактування поданої суспільству інформації беззаперечно свідчать вжиті у дописі вислови відносно нього на кшталт: “пограбував 43-річного місцевого жителя; затримали фігуранта вчинення злочину; ще один із грабіжників був затриманий; доведеться відповідати перед законом”, тощо.

Суд відмовив у задоволенні позову, оскільки з дослідженої в судовому засіданні публікації Головного управління Національної поліції України в Хмельницькій області від 03.06.2022 року на офіційній сторінці у соціальній мережі Facebook, встановлено, що вказана публікація не містить інформації (персональних даних) про позивача, яка б давала можливість ідентифікувати його та що вона стосується саме останнього. Фото облич трьох осіб, які містяться в оспорюваній публікації, розміщено з приховуванням облич осіб за допомогою накладення ефекту заблюрення (розмиття), а тому твердження позивача про можливість його впізнання є суб’єктивними [18].

Рішення було залишене без змін, постановою апеляційного суду, як вбачається з публікації Головного управління Національної поліції України в Хмельницькій області від 03.06.2022 року на офіційній сторінці у соціальній мережі Facebook, в даній публікації не міститься інформації (персональних даних) про позивача, яка б давала можливість ідентифікувати його та що дана інформація стосується саме останнього. Фото облич трьох осіб, що підозрюються у вчиненні злочину, які розміщені в публікації заретушовано, обличчя приховані, що унеможливує ідентифікацію осіб по їх зовнішньому вигляду. За таких обставин твердження позивача про можливість його впізнання по даним фотографіям рідними чи знайомими, та відповідно приниження його ділової репутації, гідності та честі, заподіяння внаслідок цього йому моральної шкоди є необґрунтованими, а висновки суду першої інстанції про відмову в позові за недоведеністю позовних вимог є правомірними [19].

Не можна в повній мірі погодитись з такими рішеннями, хоч законність дій не оцінювалась, тези про суб’єктивність можливості впізнання та унеможливлення ідентифікації через розмиття облич на фото є не обґрунтованими. Ретушування облич на фотографіях, хоч і є спробою забезпечити анонімність, не завжди гарантує повну неможливість ідентифікації особи, особливо в контексті наявності додаткової інформації, якою можуть володіти виключно близькі особи. Конкретна ідентифікація зображення людини не може бути об’єктивною, лише – суб’єктивною. Близькі люди або знайомі можуть впізнати особу за унікальними деталями або ситуаційним контекстом, навіть якщо обличчя на фото було заблюрене.

Візуальне мислення як прояв мислення є спосіб встановлення логічних зв’язків в особливому середовищі, структура та послідовність якого задана у формах, котрі можна візуально сприймати [20, с. 125]. Сучасний інформаційний світ є світом візуальної культури, в умовах якої складність діяльності мислення обумовлена зростанням візуальної вибірковості і сприйняття. Даному процесу сприяє уявлення, яке створює ментальні образи, що виконують візуальні функції в процесі розвитку знання про світ, про ідеї, котрі можуть візуально сприйматися, уявлятися або мислити [21, с. 70].

І щодо тексту публікацій, то конституційний принцип презумпції невинуватості є багатоаспектним, діє на всіх стадіях кримінального провадження та навіть після його завершення, оскільки сутність цього принципу полягає в тому, що презумпція стосовно непричетності особи до вчинення кримінального правопорушення має універсальний характер, вона поширюється на всі сфери суспільного життя особи та діє доти, доки її не спростовано належним чином. Лише обвинувальний вирок суду є тим судовим актом, у якому повинна бути встановлена винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, тому інші акти публічної влади не можуть містити жодних позицій щодо винуватості особи, навіть у вигляді припущень стосовно такої винуватості [22].

Відповідно, переконання слідчого і прокурора у вчиненні особою злочину ще не означає доведення її винуватості, а зібрані досудовим слідством докази винуватості особи перевіряються і оцінюються судом під час розгляду справи по суті, за результатами яких суд постановляє виправдувальний або обвинувальний вирок, визнаючи особу відповідно винуватою у вчиненні злочину чи невинуватою [23].

Стверджувальні формулювання щодо вини осіб у публічному просторі, розголошення інформації, що може сприйматися як осуд, до встановлення вини обвинувальним вирок, не просто незаконні – це глумління над презумпцією невинуватості. А там, де нехтують презумпцією невинуватості – не може бути й мови про законність та справедливість. Гарантією ефективності судової влади, перш за все, є довіра суспільства. Але про яку довіру може йти мова, коли сторона обвинувачення, забувши про свою процесуальну роль, фактично бере на себе функції не лише слідчого і прокурора, але й судді, виносячи “медійні вирок” через прес-релізи та пости в соціальних мережах?

Є. В. Дехтярьов ще в 2021 році писав, що є вже тенденцією факти оприлюднення матеріалів слідства на офіційних веб-сторінках правоохоронних органів, відтворення змісту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій у ході брифінгів, передачі посадовими особами слідства та прокуратури копій процесуальних документів представникам засобів масової інформації. Зазвичай такі дії вчиняються ще до офіційного кримінального переслідування осіб, а потім супроводжують у медійному просторі процес розслідування та застосування до підозрюваних заходів забезпечення кримінального провадження. У результаті до відома громадськості доводиться одностороння та неповна версія події кримінального правопорушення, побудована з огляду на інтереси лише однієї сторони кримінального процесу [14, с. 62].

А в теперішній час, 2024 році, тенденцією стали публікації, що принижують гідність людини, тобто вчиняються дії, які можна кваліфікувати вже не за частиною 2, а за частиною 3 статті 387 Кримінального кодексу України.

Висновки. Отже, вище зазначене вказує на нагальну потребу унормування чинного законодавства України в сфері інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень, перегляду підходів до такого інформування.

Практика розмиття облич на фотографіях або відео не завжди забезпечує належний захист від ідентифікації, особливо коли в розпорядженні є додаткова інформація. Суб'єктивний характер впізнання особи робить питання анонімності ще більш складним. Це вимагає від законодавця і правоохоронних органів пошуку нових підходів та рішень для захисту персональних даних. Повне розмиття зображення підозрюваного чи обвинуваченого на фотографії може бути більш ефективним способом захисту його права на приватне життя та презумпції невинуватості. Такий підхід мінімізує ризик ідентифікації. Однак, виникає питання про доцільність публікації такої фотографії, яка не матиме жодної інформаційної цінності. Втім, захист приватного життя має стати пріоритетом для удосконалення чинного законодавства України.

Застосування принципу презумпції невинуватості повинно перетворитися з декларативних згадок на суворе його дотримання, адже одночасно з непомітними повідомленнями суспільство отримує односторонню інформацію, побудовану на позиції обвинувачення, що в подальшому підриває довіру не лише до судової влади, а й до самих цих органів. Випадки недоречних текстів та стигматизації осіб, щодо яких здійснюється кримінальне провадження вказують на необхідність посилення контролю за дотриманням принципу презумпції невинуватості.

Існує критична потреба в актуалізації законодавства і практики у сфері інформування суспільства про хід та результати кримінальних проваджень в Україні з метою ефективного захисту персональних даних і гідності людини. Лише інтегрований підхід, який включає правові, технологічні та етичні аспекти, дозволить досягти необхідного рівня захисту прав людини в умовах сучасного інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України (1996, 28 червня). *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
2. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2011. 1128 с.
3. Про Національну поліцію (2015, 02 липня): Закон України № 580-VIII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
4. Про Державне бюро розслідувань (2015, 12 листопада): Закон України № 794-VIII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
5. Про Службу безпеки України (1992, 25 березня): Закон України № 2229-XII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
6. Про Бюро економічної безпеки України (2021, 28 січня): Закон України № 1150-IX. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
7. Про Національне антикорупційне бюро України (2014, 14 жовтня): Закон України № 1698-VII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення 20.09.2024).
8. Про прокуратуру (2014, 14 жовтня): Закон України № 1697-VII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
9. Про організацію інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури (2020, 11 листопада): Наказ Офісу Генерального прокурора № 520. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0520905-20#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
10. Маркетингові стандарти в цифровому середовищі: навчально-методичний комплекс: навч. посіб. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 07 “Управління та адміністрування”, спеціальності 075 “Маркетинг”, освітньо-наукової програми “Маркетинг” / Укладач: Л. М. Шульгіна. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 145 с.
11. Про інформацію (1992, 02 жовтня): Закон України № 2657-XII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
12. Кримінальний процесуальний кодекс України (2012, 13 квітня): Кодекс України № 4651-VI. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
13. Кримінальний кодекс України (2001, 05 квітня): Кодекс України № 2341-III. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).
14. Дехтярьов Є. В. Окремі кримінально-правові аспекти відповідальності слідчого (прокурора) за публічне розголошення даних досудового розслідування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2021. Вип. 3 (95). С. 61–75.
15. Справа “M.S.S. проти Бельгії та Греції” (2011, 21 січня): рішення Європейського суду з прав людини № 30696/09. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-103050%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-103050%22]}) (Дата звернення: 20.09.2024).
16. Справа за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України (2012, 20 січня): рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2012. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#n51> (Дата звернення: 20.09.2024).
17. Справа “Шакка проти Італії” (CASE OF SCIACCA v. ITALY) (2005, 11 січня): Рішення Європейського суду з прав людини № 50774/99. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-67930%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-67930%22]}) (Дата звернення: 20.09.2024).
18. Справа № 686/14806/22 (2023, 23 березня): рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109965360> (Дата звернення: 20.09.2024).

19. Справа № 686/14806/22 (2023, 25 травня): постанова Хмельницького апеляційного суду. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111157859> (Дата звернення: 20.09.2024).

20. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник / О. М. Рубанець. Суми: Університетська книга, 2013. 229 с.

21. Ільїна, Г. В. Концепт “уяви” в процесах формування візуального мислення. *Освітній дискурс: збірник наукових праць / Голов. Ред. О. П. Кивлюк*. Київ: “Видавництво “Гілея”, 2018. Випуск 6 (6-7): гуманітарні науки. С. 69–78.

22. Справа за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 частини першої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (справа щодо презумпції невинуватості) (2022, 08 червня): Рішення Конституційного Суду України № 3-п(П)/2022. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_p_2_2022.pdf (Дата звернення: 20.09.2024).

23. Справа за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) (2003, 30 січня): Рішення Конституційного Суду України № 3-рп/2003. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03#Text> (Дата звернення: 20.09.2024).

REFERENCES

1. *Konstituciya Ukrayini* (1996, 28 chervnya) [Constitution of Ukraine]. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

2. *Konstituciya Ukrayini. Naukovo-praktichnij komentar / redkol.: V. YA. Tacij (golova redkol.), O. V. Petrishin (vidp. sekretar), YU. G. Barabash ta in.* [Constitution of Ukraine. Scientific and practical commentary / editor: V. Ya. Tatsii (chief editor), O. V. Petryshyn (deputy secretary), Yu. G. Barabash and others.]. *Nac. akad. prav. nauk Ukrayini. 2-ge vid., pererobl. i dopov. H.: Pravo, 2011. 1128 p.* [In Ukrainian].

3. *Pro Nacionalnu policiyu* [About the National Police] (2015, 02 lipnya): *Zakon Ukrayini No 580-VIII. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

4. *Pro Derzhavne byuro rozsliduvan* [About the State Bureau of Investigation] (2015, 12 listopada): *Zakon Ukrayini No 794-VIII. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

5. *Pro Sluzhbu bezpeki Ukrayini* [About the Security Service of Ukraine] (1992, 25 bereznya): *Zakon Ukrayini No 2229-XII. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

6. *Pro Byuro ekonomichnoyi bezpeki Ukrayini* [About the Bureau of Economic Security of Ukraine] (2021, 28 sichnya): *Zakon Ukrayini No 1150-IX. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

7. *Pro Nacionalne antikorupcyjne byuro Ukrayini* [About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine] (2014, 14 zhovtnya): *Zakon Ukrayini No 1698-VII. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (Accessed 20.09.2024). [In Ukrainian].

8. *Pro prokuraturu* [About the prosecutor's office] (2014, 14 zhovtnya): *Zakon Ukrayini No 1697-VII. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

9. *Pro organizaciyu informuvannya suspilstva shhodo diyalnosti organiv prokuraturi* [About the organization of informing society about the activities of the prosecutor's office] (2020, 11 listopada): *Nakaz Ofisu Generalnogo prokurora No 520. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0520905-20#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

10. *Marketingovi standarti v cifrovomu seredovishhi: navchalno-metodichni kompleks: navch. posib. dlya здобувачів третого (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 07 “Управління та адміністрування”, спеціальності 075 “Marketing”, освітньо-наукової програми “Marketing”* [Marketing standards in the digital environment: educational and methodological complex: education. manual for applicants of the third (educational and scientific) level of higher education, field of knowledge 07 “Management and administration”,

specialty 075 “Marketing”, educational and scientific program “Marketing”] / Ukladach: L. M. SHulgina. Kiyiv: KPI im. Igorya Sikorskogo, 2023. 145 p. [In Ukrainian].

11. **Pro informaciyu** [About information] (1992, 02 zhovtnya): Zakon Ukrayini No 2657-XII. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

12. **Kriminalnij procesualnij kodeks Ukrayini** [Criminal Procedure Code of Ukraine] (2012, 13 kvitnya): Kodeks Ukrayini No 4651-VI. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (Accessed: 20.10.2024). [In Ukrainian].

13. **Kriminalnij kodeks Ukrayini** [Criminal Code of Ukraine] (2001, 05 kvitnya): Kodeks Ukrayini No 2341-III. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

14. Dehtyarov Ye. V. **Okremi kriminalno-pravovi aspekti vidpovidalnosti slidchogo (prokurora) za publichne rozgoloshennya danih dosudovogo rozsliduvannya** [Separate criminal-legal aspects of the investigator's (prosecutor's) responsibility for public disclosure of pre-trial investigation data]. *Visnik Luganskogo derzhavnogo universitetu vnutrishnih sprav im. E. O. Didorenka*. 2021. Vip. 3 (95). P. 61–75. [In Ukrainian].

15. **Sprava “M.S.S. proti Belgiyi ta Greciyi”** (2011, 21 sichnya): rishennya Yevropejskogo sudu z prav lyudini No 30696/09 [The case “M.S.S. against Belgium and Greece”]. Retrieved from: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-103050%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-103050%22]}) (Accessed: 20.09.2024). [In English].

16. **Sprava za konstitucijnim podannym ZHashkivskoyi rajonnoyi radi CHERkaskoyi oblasti shhodo oficijnogo tlumachennya polozhen chastin pershoyi, drugoyi statti 32, chastin drugoyi, tretroyi statti 34 Konstituciyi Ukrayini** (2012, 20 sichnya): rishennya Konstitucijnogo Sudu Ukrayini No 2-rp/2012 [The case on the constitutional submission of the Zhashkiv District Council of the Cherkasy Region regarding the official interpretation of the provisions of the first and second parts of Article 32, the second and third parts of Article 34 of the Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#n51> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

17. **Sprava “SHakka proti Italiyi”** [CASE OF SCIACCA v. ITALY] (2005, 11 sichnya): Rishennya Yevropejskogo sudu z prav lyudini No 50774/99. Retrieved from: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-67930%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-67930%22]}) (Accessed: 20.09.2024). [In English].

18. **Sprava No 686/14806/22** [Case No. 686/14806/22] (2023, 23 bereznya): rishennya Hmelnickogo miskrajonnogo sudu Hmelnickoyi oblasti. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109965360> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

19. **Sprava No 686/14806/22** [Case No. 686/14806/22] (2023, 25 travnya): postanova Hmelnickogo apelyacijnogo sudu. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111157859> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].

20. **Filosofski problemi naukovogo piznannya: navchalnij posibnik / O. M. Rubanec** [Philosophical problems of scientific knowledge: study guide / O. M. Rubanets]. Sumi: Universitetska kniga, 2013. 229 p. [In Ukrainian].

21. Ilyina, G. V. **Koncept “uyavi” v procesah formuvannya vizualnogo mislennya** [The concept of “imagination” in the processes of formation of visual thinking]. *Osvitnij diskurs: zbirnik naukovih prac / Golov. Red. O.P. Kivlyuk*. Kiyiv: “Vidavnistvo “Gileya”, 2018. Vipusk 6 (6-7): gumunitarni nauki. P. 69–78. [In Ukrainian].

22. **Sprava za konstitucijnoyu skargoyu Krotiyuka Oleksandra Volodimirovicha shhodo vidpovidnosti Konstituciyi Ukrayini (konstitucijnosti) punktu 4 chastini pershoyi statti 284 Kriminalnogo procesualnogo kodeksu Ukrayini (sprava shhodo prezumpciyi nevinuvatosti)** [The case regarding the constitutional complaint of Oleksandr Volodymyrovych Krotiyuk regarding compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of paragraph 4 of the first part of Article 284 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (case regarding the presumption of innocence)] (2022, 08 chervnya): Rishennya Konstitucijnogo Sudu Ukrayini No 3-r(II)/2022. Retrieved from: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_p_2_2022.pdf (Accessed: 20.10.2024). [In Ukrainian].

23. **Sprava za konstitucijnim podannym Verhovnogo Sudu Ukrayini shhodo vidpovidnosti Konstituciyi Ukrayini (konstitucijnosti) polozhen chastini tretroyi statti 120, chastini shostoyi statti 234, chastini tretroyi statti 236 Kriminalno-procesualnogo kodeksu Ukrayini (sprava pro rozglyad sudom okremih postanov slidchogo i prokurora)** [The case according to the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the third part of Article 120, the sixth part of Article 234, the third part of Article 236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (the case of court consideration of individual resolutions of the investigator and the prosecutor)] (2003, 30 sichnya): Rishennya Konstitucijnogo Sudu

Дата надходження: 23.09.2024 р.

Maksym DUMA

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Student of the Second (Master's)
Level of Higher Education
maksym.duma.mpvpr.2024@lpnu.ua
ORCID: 0009-0002-2822-114X

Olena KOVALCHUK

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Theory of Law
and Constitutionalism Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor,
honored lawyer of Ukraine
olena.b.kovalchuk@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-5547-1625

**PROBLEM ISSUES OF PUBLIC INFORMATION ABOUT THE PROGRESS AND RESULTS OF
CRIMINAL PROCEEDINGS IN UKRAINE**

Annotation. The article focuses attention on the shortcomings of the current legislation of Ukraine regarding informing society about the progress and results of criminal proceedings in Ukraine.

In particular, attention is drawn to the fact that the practice of blurring faces in photos or videos does not always provide adequate protection against identification, especially when additional information is available. The subjective nature of identifying a person makes the issue of anonymity even more difficult. This requires the legislator and law enforcement agencies to find new approaches and solutions to protect personal data. Completely blurring the image of a suspect or accused person in a photograph may be a more effective way to protect their right to privacy and the presumption of innocence. This approach minimizes the risk of identification. However, there is a question about the expediency of publishing such a photo, which will not have any informational value. However, the protection of private life should become a priority for improving the current legislation of Ukraine.

The application of the principle of presumption of innocence should be transformed from declarative references to its strict observance, because simultaneously with inconspicuous reports, society receives one-sided information based on the position of the prosecution, which subsequently undermines trust not only in the judiciary, but also in these bodies themselves. Cases of inappropriate texts and stigmatization of persons against whom criminal proceedings are being carried out indicate the need to strengthen control over the observance of the principle of presumption of innocence.

The opinion is expressed that there is a critical need to update legislation and practice in the field of informing society about the progress and results of criminal proceedings in Ukraine in order to effectively protect personal data and human dignity, and only an integrated approach that includes legal, technological and ethical aspects will allow to achieve the necessary level of protection of human rights in the conditions of the modern information society.

Keywords: informing society; criminal proceedings; pretrial investigation; confidential information; personal data; human dignity; presumption of innocence.